

BÖLÜM 11

JİNEKOLOJİK KANSERLERDE RADYOTERAPİ VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Aygül AKYÜZ¹
İlknur YEŞİLÇİNAR²

GİRİŞ

Radyoterapi, jinekolojik kanser tedavisinde sık kullanılan tedavi yöntemlerinden biridir. Radyoterapi alan kadınların tedavi sürecine uyumunun sağlanması, tedavi sonrası komplikasyonların önlenmesi, kontrol altına alınması ve hastaların yaşam kalitelerinin artırılmasında hemşirelerin önemli sorumlulukları vardır. Bu bölümde radyoterapi alan jinekolojik kanserli hastaların hemşirelik bakımına ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

RADYASYON

Radyasyon, elektromanyetik dalgalar veya parçacıklar şeklindeki enerjinin aktarılmasıdır. X ışınları ve γ ışınları gibi yüksek enerjili elektromanyetik radyasyonlar, karşılaştığı madde üzerinde bulunan kimyasal bağları kırabilmektedir. Bu tür iyonlaştırıcı radyasyonun canlılar için zararlı etkileri oldukça fazla olmakla birlikte, X ve γ ışınları hastalıkların tanı ve tedavisinde sıklıkla kullanılmaktadır ⁽¹⁾. Radyasyonun uluslararası birimi Santigray ve Gray (Gy)dir. Adjuvan tedavi için terapötik ışınlama dozu yaklaşık 45 ila 50 Gy, büyük tümörler için 80 ila 85 Gy'dir ⁽²⁾.

¹ Prof. Dr., Demiroğlu Bilim Üniversitesi, Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu, Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu PR, aygulakyuz@yahoo.com

² Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği AD, iyesilcinar14@gmail.com

ve belirsizlik sağ kalanlar için psikolojik yük olabilmektedir. Bu nedenle jinekolojik kanser tedavisi sonrasında sağ kalanlara hemşireler tarafından gerekli destek sağlanmalı, kadınlar ihtiyaçları doğrultusunda destek alabilecekleri sistemler hakkında bilgilendirilmeli ve sorunları ile baş etmeleri açısından desteklenmelidir ⁽²⁵⁾.

SONUÇ

Radyoterapi tedavisi alan jinekolojik kanserli hastalara verilecek olan bakım, hastaların tedaviye uyumunun sağlanmasında ve komplikasyonların azaltılarak tedavinin başarısını artırılmasında oldukça önemlidir. Radyoterapi alan jinekolojik kanserli hastalara bakım veren hemşirelerin, hastaların bakım gereksinimlerini karşılayabilmek için bu konuda güncel bilgiye sahip olmaları gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Manisalıgil YA, Yurt A. İyonlaştırıcı Radyasyonun Hücresel ve Moleküler Düzeydeki Etkileri. *Düzce Tıp Fakültesi Derg.* 2018;20(2):50-3.
2. Disaia PJ, Creasman WT, Mannel, Robert S et al. Clinical gynecologic oncology e-book. Elsevier Health Sciences, 2018. 631 p.
3. Mitin T. Radiation therapy techniques in cancer treatment - UpToDate [Internet]. 2021 [cited 2021 Jun 2]. Available from: https://e1c9b1a9c-c9b2679354d789c7627a4c889c411cc.vetisonline.com/contents/radiation-therapy-techniques-in-cancer-treatment?search=radiotherapy&sideeffectmanagement&source=search_result&selectedTitle=11~150&usage_type=default&display_rank=11
4. Jones GD, Symonds P. Molecular, Cellular and Tissue Effects of Radiotherapy. In: Symons P, Mills JA, Duxbury A, editors. Walter and Miller's Textbook of Radiotherapy Radiation Physics, Therapy and Oncology. Eight Edit. Elsevier Limited; 2019. p. 261-2.
5. Güleser GN, Taşci S, Kaplan B. The experience of symptoms and information needs of cancer patients undergoing radiotherapy. *J Cancer Educ.* 2012;27(1):46-53.
6. Kamer S, Akagündüz Ö, Özşaran Z, Esassolak M, Aras A. Radyoterapi ile tedavi edilen jinekolojik tümör tanılı olgularda alt üriner sistem enfeksiyonları ve ilişkili bulgular. *Türk Onkol Derg.* 2008;23(4):172-5.
7. Khan. Khan's Treatment Planning in Radiation Oncology. Vol. 53, Khan's Treatment Planning in Radiation Oncology. 2013. p. 1689-99.
8. Treatment-related toxicity from the use of radiation therapy for gynecologic malignancies - UpToDate [Internet]. [cited 2021 Jun 2]. Available from: <https://www.uptodate.com/contents/treatment-related-toxicity-from-the-use-of-radiation-ther>

- apy-for-gynecologic-malignancies?search=radiotherapy+side+effect+manage-ment&source=search_result&selectedTitle=1~150&usage_type=default&display_rank=1
9. Berek JS, Hacker NF. Berek and Hacker's Gynecologic Oncology [Internet]. 2010. p. 443–529. Available from: <https://books.google.com/books?id=bA3ODcFV-5oC&pgis=1>
 10. Yavaş G, Doğan NU, Yavaş Ç, Çelik Ç. Radiotherapy in Gynecological Cancers: Analysis of Treatment Results and Prognostic Factors. *Akdeniz Med J*. 2015;1(3):142–9.
 11. Yetmen Ö, Aktaş C, Bakkal BH. Serviks kanserinde radyoterapi tedavisinin yeri ve önemi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Derg*. 2012;11(2):35–40.
 12. Sis Çelik A. Radyoterapi Sonrası Gelişen Yan Etkiler ve Hemşirelik Yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg*. 2014;3(3):933–47.
 13. Sert F, Alanyalı S, Aras AB, Özşaran Z. Evre I Endometrium Kanserinde Uygulanan Radyoterapi Şeklinin Uzun Dönem Yan Etki Sonuçlarına Etkisi : Pelvik Eksternal Radyoterapi veya Vaginal Brakiterapi ? *Türk Jinekolojik Onkol Derg*. 2016;4:145–50.
 14. Rose PM. Patients' characteristics informing practice: improving individualized nursing care in the radiation oncology setting. *Support Care Cancer*. 2018;26(10):3609–18.
 15. What to Expect When Having Radiation Therapy | Cancer.Net [Internet]. [cited 2021 Jun 20]. Available from: <https://www.cancer.net/navigating-cancer-care/how-cancer-treated/radiation-therapy/what-expect-when-having-radiation-therapy>
 16. ABC of Cancer Care - ProQuest [Internet]. [cited 2021 May 29]. Available from: <https://fe3101d514a51471122649bb152e4393ec932515.vetisonline.com/docview/2130913486/A7A64A4AFDA64AF1PQ/13?accountid=141837>
 17. The Society and College of Radiographers Practice Guideline Document Radiation Dermatitis Guidelines for Radiotherapy Healthcare Professionals [Internet]. 2020. Access Date: 2021 Jun 21. Available from: https://www.sor.org/getmedia/53bd-52ff-679e-48de-82a0-cd8dae570896/2020_version_4_final_practice_guideline_radiotherapy_skin_care_llv1.pdf
 18. Fleming M, Craigs CL, Bennett MI. Palliative care assessment of dry mouth: what matters most to patients with advanced disease? *Support Care Cancer* [Internet]. 2020 Mar 1 [cited 2021 May 30];28(3):1121–9. Available from: <https://doi.org/10.1007/s00520-019-04908-9>
 19. Vistad I, Cvancarova M, Kristensen GB, Fosså SD. A study of chronic pelvic pain after radiotherapy in survivors of locally advanced cervical cancer. *J Cancer Surviv* [Internet]. 2011 Jun 23 [cited 2021 May 30];5(2):208–16. Available from: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11764-011-0172-z>
 20. Koranteng L, Moryl N. Handbook of Supportive and Palliative Radiation Oncology. In: *Journal of the American Association for Medical Transcription* [Internet]. Elsevier Science & Technology; 2017. p. 67–83. Access Date: 2021 Jun 21. Available from: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/ikc-ebooks/detail.action?docID=4773784>
 21. National Health Service (NHS), The Clatterbridge Cancer Centre, Use of vaginal dilators when receiving radiotherapy to the pelvis. [cited 2021 Jun 21]. Available from:

https://www.clatterbridgecc.nhs.uk/application/files/7914/5882/2366/Use_of_Vaginal_Dilators_When_Receiving_Radiotherapy_to_the_Pelvis_V1.1.pdf

22. Irmak P, Oskay Ü. Jinekolojik kanserlerde uygulanan pelvik radyoterapinin cinsel yaşama etkisi ve hemşirelik yaklaşımı rolü. *Androloji Bülteni*. 2015;(12):279–83.
23. Serçekuş P, Gencer H, Özkan S. Effects of Radiotherapy Applied to Female Patients Diagnosed With Gynecological Cancer on the Sexuality. *J Educ Res Nurs*. 2020;17:126–30.
24. Jensen PT, Froeding LP. Pelvic radiotherapy and sexual function in women [Internet]. Vol. 4, Translational Andrology and Urology. AME Publishing Company; 2015 [cited 2021 May 30]. p. 186–205. Available from: /pmc/articles/PMC4708128/
25. Chorbińska J, Krajewski W, Zdrojowy R. Urological complications after radiation therapy—nothing ventured, nothing gained: a Narrative Review [Internet]. Vol. 10, Translational Cancer Research. AME Publishing Company; 2021 [cited 2021 Jun 21]. p. 1096–118. Available from: <http://dx.doi.org/10.21037/tcr-20-2589>
26. Allam O, Park KE, Chandler L, Mozaffari MA, Ahmad M, Lu X, et al. The impact of radiation on lymphedema: A review of the literature [Internet]. Vol. 9, Gland Surgery. AME Publishing Company; 2020 [cited 2021 May 30]. p. 596–602. Available from: /pmc/articles/PMC7225495/